

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 94/05-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. marca 2005 predbežne prerokoval sťažnosť Ondreja Zelinu, B., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., Advokátska kancelária, K., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 198/2004 z 15. novembra 2004 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ondreja Zelinu **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. februára 2005 doručená sťažnosť Ondreja Zelinu, B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., Advokátska kancelária, K., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Cdo 198/2004 z 15. novembra 2004 (ďalej len „uznesenie z 15. novembra 2004“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Obvodný súd Bratislava 2 [v súčasnosti Okresný súd Bratislava II (ďalej len „obvodný súd“ a „okresný súd“)] rozsudkom sp. zn. 16 C 204/91 z 9. decembra 1993 určil, že právny úkon, ktorým bol ku 14. januáru 1971 okamžite skončený členský pomer medzi sťažovateľom a odporcom Slovenským zväzom výrobných družstiev, je „z dôvodu postupu porušujúcim všeobecné ľudské práva a slobody neplatný“, Slovenský zväz výrobných družstiev zaviazal zaplatiť na účet súdu 500 Sk a podľa § 21 ods. 2 zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v platnom znení zrušil rozsudok Okresného súdu Dolný Kubín sp. zn. 3 C 76/71 z 27. augusta 1971, ktorým bola zamietnutá sťažovateľova žaloba o neúčinnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru.

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom sp. zn. 5 To 699/95 z 18. októbra 1995 podľa § 258 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku zrušil rozsudok Okresného súdu Žilina sp. zn. 5 T 459/95 z 25. augusta 1995 v celom rozsahu. Krajský súd v Banskej Bystrici podľa § 259 ods. 3 Trestného poriadku sťažovateľa oslobodil spod obžaloby za trestný čin porušovania povinností pri nakladaní s finančnými a hmotnými prostriedkami podľa § 127 ods. 1 Trestného zákona spáchaný v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona, ktorého sa mal sťažovateľ dopustiť.

Dňa 6. decembra 1995 sťažovateľ podal na obvodnom súde žalobu, ktorou sa domáhal ochrany osobnosti a zaplatenia odškodného vo výške 1 400 000 Sk, vedenú pôvodne pod sp. zn. 6 C 402/96, neskôr pod sp. zn. 11 C 240/99. Podaním z 23. decembra 1996 označeným ako doplnenie a zmena žaloby sťažovateľ žiadal náhradu škody vo výške 327 405 Sk s úrokom z omeškania, ktorá mu mala byť spôsobená nezákonným rozhodnutím orgánu družstva – Slovenského zväzu výrobných družstiev a následným uväznením a nemožnosťou získať akúkoľvek prácu v období od 15. januára 1971 do 31. januára 1974.

Sťažovateľ podaním z 28. januára 1997 navrhol pristúpenie ďalšieho účastníka na strane odporcu – Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „MS SR“), a súčasne zmenil petit žaloby tak, že si uplatnil náhradu

škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom.

Na pojednávaní v predmetnej veci konanom 12. júla 2002 sťažovateľ predložil okresnému súdu list MS SR č. 7243-95-92/102-S zo 6. júna 2002, ktorým mu bola priznaná náhrada škody a vo zvyšku sťažovateľovej žiadosti vyhovené nebolo. Podaním zo 6. decembra 2002 sťažovateľ upresnil petit žaloby v predmetnej veci.

Okresný súd čiastočným rozsudkom č. k. 11 C 240/99-258 z 3. marca 2003 žalobu v časti zaplatenia sumy 1 307 523 Sk zamietol. Proti tomuto rozsudku podal 30. apríla 2003 sťažovateľ odvolanie.

Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) nariadil v predmetnej veci pojednávanie na 27. máj 2004. Sťažovateľ a jeho právny zástupca podaním z 25. mája 2004 ospravedlnili svoju neúčast' na pojednávaní a súčasne v ňom požiadali o jeho odročenie. Rozsudkom č. k. 9 Co 164/03-289 z 27. mája 2004 krajský súd čiastočný rozsudok okresného súdu z 3. marca 2003 potvrdil. Sťažovateľ proti tomuto rozsudku podal 17. septembra 2004 dovolanie.

Najvyšší súd uznesením z 15. novembra 2004 dovolanie sťažovateľa odmietol. Sťažovateľovi bolo uvedené uznesenie doručené 3. januára 2005.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namietal, že uznesením z 15. novembra 2004 mu bolo odopreté právo na prejednanie veci v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vo svojom dovolaní proti rozsudku krajského súdu z 27. mája 2004 sťažovateľ namietal, že mu postupom súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)], a to tým, že krajský súd uskutočnil pojednávanie v jeho neprítomnosti, ako aj v neprítomnosti jeho advokáta, ktorý ho v uvedenom konaní zastupoval, napriek tomu, že on sám prostredníctvom svojho advokáta

požiadal o odročenie pojednávania podaním doručeným krajskému súdu 26. mája 2004, v ktorom svoju žiadosť odôvodnil tým, že v tento deň je nariadených ďalších šesť pojednávanií, na ktorých sa má ako právny zástupca účastníkov zúčastniť (vo svojom podaní uviedol aj súdy, spisové značky, účastníkov a začiatky pojednávanií, na ktoré sa odvolával).

Sťažovateľ s poukazom na odôvodnenie uznesenia z 15. novembra 2004 konštatoval, že najvyšší súd sa podľa neho „(...) síce týmto dôvodom v dovolaní sťažovateľa zaoberal, ale podľa jeho názoru, interpretácia a aplikácia právnych predpisov upravujúcich konanie pred súdom vo vzťahu k sťažovateľom namietanému porušeniu práva, je nezlučiteľná so základným právom zakotveným v článku 48 ods. 3 Ústavy SR s právom účastníka na to, aby vec bola prerokovaná v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom.“

V ďalšom texte svojej sťažnosti sťažovateľ poukázal na právne názory vyslovené v rozhodnutí ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 68/98 a najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 16/01, ako aj § 16 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov a následne uviedol: „Je teda nesporné, že otázka, či kolízia termínov pojednávanií právneho zástupcu účastníka je dôležitým dôvodom na odročenie pojednávania, nie je otázkou, ktorá by v súdnej praxi bola riešená jednotne tak, aby účastníkovi poskytla právnu istotu, že konkrétna právna norma bude aplikovaná na tie isté skutkové okolnosti rovnakým spôsobom. Sťažovateľ, resp. jeho právny zástupca oznámil odvolaciemu súdu vopred, že si uplatňuje dôležitý dôvod na odročenie pojednávania, ktorý vidí v kolízii nariadeného pojednávania s ďalšími 6 pojednávaniami, na ktorých sa má právny zástupca účastníkov zúčastniť. Oznámil vopred konkrétne súdy, konkrétne právne veci označením ich spisových značiek a účastníkov konania, ktorých, na ktorých účasť mu znemožňuje zúčastniť sa odvolacieho pojednávania v sťažovateľovej veci. Keďže právny zástupca sťažovateľa identifikoval kolidujúce pojednávania presne tak, že ich nebolo možné zameniť s inými a jeho predvolanie na ne kedykoľvek overiť alebo doložiť, nemožno pripísať jeho nedbanlivosti, ani ľahkomyselnému pomeru k veci, že nepredložil zároveň predvolania na tieto pojednávania. Sťažovateľ nevníma ako okolnosť, ktorá by mohla byť pripísaná na ťarchu jemu alebo jeho právnenému zástupcovi, že v prípade presného určenia pojednávanií

súdom termínom, na ktoré sú nariadené označením účastníkov, aj ich spisových značiek, nepredpokladal, že by mohla vzniknúť pochybnosť o existencii takýchto pojednávanií u súdu. Z podania doručeného odvolaciemu súdu 26. mája 2004 vyplýva, že dve pojednávania nariadené (na 9.00 hod. a 9.30 hod.) sa konali na tom istom súde – OS Bratislava III.“

Pri posudzovaní sťažnosti je podľa sťažovateľa nevyhnutné vychádzať zo zmyslu a účelu čl. 48 ods. 2 ústavy a z tohto hľadiska posudzovať postup najvyššieho súdu, ktorý vzhľadom na vyššie uvedené okolnosti považuje sťažovateľ „*pri posudzovaní existencie dovolacieho dôvodu podľa ustanovenia § 237 písm. f) O. s. p. za teleologický, teda taký, ktorého účelom bolo dôjsť k vopred žiadanému záveru*“.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti požiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk, ktoré odôvodnil tým, že „*Sťažovateľ je osobou v pokročilom veku a pociťuje ako nespravodlivosť to, že aj v konaní, ktoré má zmierniť predchádzajúce krivdy, dochádza k ďalším z jeho pohľadu nespravodlivosťiam*“.

Na základe vyššie uvedených skutočností sťažovateľ navrhol ústavnému súdu, aby rozhodol, že právo sťažovateľa na prejednanie veci v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo uznesením najvyššieho súdu z 15. novembra 2004 porušené, ďalej aby ústavný súd uvedené uznesenie najvyššieho súdu zrušil, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk, ako aj náhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistil, že jej predmetom je namietané porušenie práva sťažovateľa na prejednanie veci v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy uznesením najvyššieho súdu z 15. novembra 2004, ktorým bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté. Sťažovateľ s uvedeným rozhodnutím nesúhlasí, pretože podľa neho mu krajský súd odňal možnosť konať pred súdom tým, že v predmetnej veci pojednával v neprítomnosti jeho právneho zástupcu napriek tomu, že tento podaním doručeným krajskému súdu 26. mája 2004 svoju i sťažovateľovu neúčast' na pojednávaní riadne ospravedlnil z dôležitého dôvodu (kolízie 6 pojednávani) a súčasne požiadal o odročenie pojednávania.

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak

v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry taktiež vyslovil, že kolízia dvoch pojednávaní v tom istom termíne na rozdielnych súdoch, o čom v danom prípade právny zástupca vedel v dostatočnom časovom predstihu, nie je akceptovateľným predpokladom uznania existencie „dôležitého dôvodu“ nevyhnutne potrebného za účelom odročenia riadne a včas vytýčeného pojednávania. Obsahom základného práva na verejné prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom nie je povinnosť súdu vyhovieť akejkolvek jeho žiadosti na odročenie pojednávania. Posúdenie opodstatnenosti „dôležitého dôvodu“ (§ 101 ods. 2 OSP) v každom konkrétnom prípade patrí výlučne do právomoci konajúceho súdu (I. ÚS 68/98).

Z odôvodnenia uznesenia z 15. novembra 2004 je zrejmé, že najvyšší súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania sťažovateľa skúmal aj prípadnú existenciu dovolacieho dôvodu uvedeného v § 237 písm. f) OSP, ktorý sťažovateľ v rámci svojho dovolania namietal. Pri svojich úvahách najvyšší súd vychádzal zo skutkových záverov zistených z obsahu spisu, podľa ktorých predvolanie na pojednávanie konané 27. mája 2004 o 10.00 h bolo právnenému zástupcovi sťažovateľa doručené 9. marca 2004 (sťažovateľovi osobitne 8. marca 2004). Právny zástupca sťažovateľa podaním z 25. mája 2004 doručeným krajskému súdu 26. mája 2004 o 14.05 h ospravedlnil svoju neúčast' na vytýčenom pojednávaní z dôvodu kolízie pojednávaní, pretože na uvedený deň má nariadených ďalších šesť pojednávaní, ktoré popísal uvedením súdu, účastníkov, spisovej značky aj času pojednávania. Zároveň požiadal o odročenie pojednávania na iný termín až po 1. júli 2004, pretože sťažovateľ bude odcestovaný a trvá na svojej osobnej účasti. K tomuto ospravedlneniu nepripojil žiadne písomné listiny a ani predvolania na pojednávanie, ktoré uvádzal.

Najvyšší súd sa s poukazom na § 101 ods. 2 OSP v rámci svojho odôvodnenia zaoberal aj posúdením opodstatnenosti „dôležitého dôvodu“ s prihliadnutím na konkrétne okolnosti daného prípadu a v tejto súvislosti v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia uviedol: *„Žiadosť o odročenie pojednávania je podložená dôležitým dôvodom pre odročenie pojednávania vo všeobecnosti vtedy, ak zástupca účastníka tvrdí také skutočnosti, ktoré sú vzhľadom k svojej povahe spôsobilé jeho neúčast' na pojednávaní ospravedlniť, t. j. také, ktoré mu neumožňujú sa na pojednávaní zúčastniť, a súčasne sú vážne (dôležité, ospravedlniteľné), ako z hľadísk objektívnych tak aj subjektívnych (či mohla byť prekážka predvídaná, prípadne odvrátená). Ak je takouto prekážkou účasť zástupcu účastníka na inom (iných) pojednávaniach pred súdmi, na splnenie podmienky dôležitého dôvodu nepostačuje, aby takáto skutočnosť bola konajúcemu súdu iba oznámená, ale je primerané žiadať, aby oznámil aj údaje o tom, prečo sa nemôže pojednávania zúčastniť, predovšetkým aké iné pracovné dôvody mu bránia v účasti (v akej veci a na ktorom súde), kedy sa o nich dozvedel (či o nich bol uzrozumený skôr alebo neskôr ako na pojednávanie, na ktoré sa ospravedlňuje), prípadne že iné kolidujúce pojednávanie je z nejakých dôvodov inak naliehavejšie, a že časovú kolíziu viacerých konaní nebolo možné vyriešiť inak. Zároveň je povinný produkovať dôkazy na preukázanie svojich tvrdení z dôvodu, že iba na základe konkrétnych okolností môže súd ustáliť, či sa o odročenie pojednávania žiada z dôležitého dôvodu a zabrániť tak neodôvodneným prietahom v konaní. V prejednávanom prípade však tieto podmienky, za ktorých by bolo možné dôvody žiadosti právneho zástupcu žalobcu (sťažovateľa) o odročenie odvolacieho pojednávania považovať za dôležitý dôvod, splnené neboli.“*

V záverečnej časti odôvodnenia uznesenia z 15. novembra 2004 najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol v súlade s § 218 ods. 1 písm. c) OSP v spojení s § 243b ods. 4 OSP.

Z rozhodnutia najvyššieho súdu je podľa názoru ústavného súdu zjavné, že tento sa zaoberal námietkami a argumentáciou sťažovateľa a svoje rozhodnutie náležite odôvodnil. Najvyšší súd v rámci svojho rozhodnutia uviedol skutkové okolnosti, z ktorých vychádzal,

ako aj ustanovenia príslušných právnych predpisov aj svoje právne úvahy, podľa ktorých zistený skutkový stav posúdil.

S ohľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde dospel k záveru, že z predloženej sťažnosti nevyplýva nič, čo by svedčilo o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti záverov vyvođených v uznesení najvyššieho súdu z 15. novembra 2004, a teda o porušení práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pre zistenú zjavnú neopodstatnenosť predmetnej sťažnosti ústavný súd sťažnosť sťažovateľa týkajúcu sa namietaného porušenia jeho práva na prerokovanie veci v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2005